

De vaste commissie voor Financiën op 1 december 2016 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën over zijn brief van 3 oktober 2016 naar aanleiding van de Voortgangsrapportage DBFM(O) 2016/2017 (Kamerstuk 28 753, nr. 43).

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De adjunct-griffier van de commissie,
Van Zuilen

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voortgangsrapportage DBFM(O). Zij hebben nog wel een aantal vragen.

De leden van de VVD-fractie juichen het efficiënt gebruiken van overheidsgeld en effectieve samenwerking met private partijen in een DBFM(O) constructie zeer toe. Deze leden vragen de Minister welke mogelijkheden hij ziet om in de toekomst nog meer of beter gebruik te maken van dit soort constructies.

De leden van de VVD-fractie vragen of er nog best practices zijn uit omringende landen waar Nederland lessen uit zou kunnen trekken.

De leden van de VVD-fractie stellen tevreden vast dat de toegevoegde waarde van projecten 1,5 miljard euro bedraagt. Zij vragen zich af of er ook cijfers bekend zijn uit eerdere jaren en of de Minister deze gegeven kan delen.

De Minister stelt dat de projecten in de afgelopen jaren overwegend binnen budget afgerond zijn. Hoeveel procent van de projecten is niet binnen budget afgerond? Kan de Minister aangeven wat de redenen hiervoor waren? En welke mogelijkheden zijn er ter verbetering?

De leden van de VVD-fractie vragen zich af wat bedoeld wordt met het «off balance» willen houden van PPS-verplichtingen «in verband met de Eurostat-regels». Kan de Minister dit toelichten?

Ten slotte vragen deze leden of de Minister kan ingaan op een mogelijke relatie tussen DBFM(O) projecten en andere vormen van publiek-private financiering, ook in Europees opzicht zoals het Europees Fonds voor Strategische Investeringen (EFSI)?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voortgangsrapportage DBFM(O) 2016/2017. Deze leden hebben nog enkele vragen en opmerkingen.

Op welke manier is het Algemene Rekenkamer (ARK)-rapport van 2013 meegenomen in het DBFM(O)-beleid? Zijn de toen geconstateerde hoge meerwerkkosten in de exploitatiefase inmiddels omlaag gebracht? Is het contractmanagement inmiddels verbeterd?

Het wel of niet slagen van PPS (en aanbesteding) hangt voor een groot deel samen met de kwaliteit van het contractmanagement. Zijn ambtenaren van nature goede contractenafluiters? Is daarvoor niet hoogwaardige juridische kennis nodig? Past deze wel in de loonschalen van de Rijksoverheid (BBRA)? In hoeverre levert een jarenlang durende nullijn een positieve bijdrage aan de kwaliteit van het ambtenarenapparaat, zo vragen deze leden?

De leden van de PvdA-fractie vragen op welke manier de rijksoverheid komt aan «professioneel contractmanagement», die placht de marktconformiteit van wijzigingen te toetsen? Op welke manieren wordt deze professionaliteit bevorderd?

Deze leden vragen hoe wordt toegezien op de professionaliteit van het contractmanagement in staatsdeelnemingen? Klopt het dat daar ook grote bedragen aan opdrachten en aanbestedingen omgaan? Ziet de ARK hier ook op toe, met inbegrip van dochtermaatschappijen van staatsdeelnemingen? Zo nee, waarom niet?

In hoeverre vallen projecten voor wind op zee (Borssele, Hollandse Kust, IJmuiden-Ver) onder DBFM(O) en PPS? In hoeverre geldt dit voor projecten voor wind op land?

Voorts vragen de leden van de PvdA-fractie hoe de transactiekosten worden berekend? Hoe verhouden deze zich tot de drempelwaarden van 25 miljoen euro (gebouwen) en 60 miljoen euro (infrastructuur)?

Deze leden vragen hoe de Publiek Private Comparator (PPC), Publieke Sector Comparator (PSC) en Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA) toetsen zich tot elkaar verhouden?

Welke projecten zijn flexibel genoeg om op politiek veranderende omstandigheden te kunnen inspelen? Waar moet dan aan gedacht worden?

De leden van de PvdA-fractie vragen of het klopt dat infra- en bouwprojecten maar een beperkte aandacht hebben van de politiek, met name in de uitvoeringsfase? Klopt het dat de politieke aandacht pas komt als er iets aanzienlijk mis gaat, zoals bij grote kostenoverschrijdingen? Klopt het voorts dat dit geldt voor bijvoorbeeld de Noord-Zuid lijn in Amsterdam, de stations van ProRail en de Fyra? Hoe kan de politieke inbedding en de democratische controle verbeterd worden bij dit soort projecten?

Hoeveel DBFM(O) en PPS-projecten zijn er inmiddels definitief afgerond? Welke conclusies kunnen daaruit getrokken worden ten aanzien van de effectiviteit van deze instrumenten en eventuele kostenoverschrijdingen?

Kan de ARK gevraagd worden om jaarlijks de voortgangsrapportage van een beargumenteerde reactie te voorzien?

Klopt het dat gevangenissen niet onder PPS of DBFM(O) kunnen vallen, omdat beheer, exploitatie en/of eigendom door private partijen daar niet wenselijk is?

In hoeveel DBFM(O)-projecten wordt de exploitatie uitbesteed en in hoeveel gevallen het onderhoud? In hoeveel gevallen worden beide of geen van beide uitbesteed?

Deelt de Minister de mening van de PvdA-fractie dat geen gebouwen in private handen moeten worden gebracht en dan weer terug geleased, de zogenaamde «sale and lease back»? Klopt het dat dit uiteindelijk kan leiden tot heel hoge kosten?

Op welke manier worden de financieringskosten meegenomen in de PPC, zo vragen deze leden? Tegen welk percentage kan de Staat lenen? Tegen welk percentage kunnen private uitvoerders lenen?

Wordt een PSC alleen achteraf berekend of ook vooraf? Welke projecten zijn er al volledig afgerond en van welke projecten is er een eindvergelijking gemaakt tussen private en publieke uitvoering? Hoeveel van dergelijke «meerwaardeberekeningen» zijn er inmiddels?

Klopt het dat de meerwaarde van 10 tot 15%, waar meestal van uit wordt gegaan, gebaseerd is op ramingen? Klopt het dat de meerwaarde in werkelijkheid lager is en gaat het in werkelijkheid om 2 tot 5%?

De leden vragen de Minister hoe hij invulling geeft aan zijn systeemverantwoordelijkheid voor PPS? Hoeveel fte is er bij zijn ministerie belast met deze systeemverantwoordelijkheid voor PPS?

Betekent het ontbreken van goede afspraken over de risicoverdeling in andere landen dat projecten daar zijn uitgevoerd tegen veel te hoge kosten, zo vragen deze leden?

Hoe wordt de omvang en complexiteit van documenten en procedures nu beoordeeld door marktpartijen?

De leden van de PvdA-fractie vragen of de verbouwing van de Tweede Kamer ook valt onder PPS of DBFM(O)?

Deze leden vragen voorts hoe vaak en waar het interdepartementaal contractmanagersoverleg plaatsvindt?

Ten slotte vragen de leden van de PvdA-fractie wanneer er weer een nieuw seminar zal zijn over «succesvolle overheidsprojecten»? Wanneer denkt de Minister dat succesvolle DBFM(O) projecten ook «op straat» besproken gaan worden? Klopt het dat de Minister deze wens heeft geuit? Is een groot maatschappelijk debat over PPS en DBMF(O) denkbaar? Of is de ARK één van de weinige instanties die hier een kritische blik op kunnen werpen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de voortgangsrapportage DBFM(O). Zij zien publiek-private samenwerking als een middel voor doelmatige uitvoering van overheidsprojecten. Zij hebben enkele vragen, mede naar aanleiding van recente ontwikkelingen.

Bij diverse projecten, zowel op Rijksniveau als het niveau van decentrale overheden, zien de leden van de D66-fractie financiële problemen ontstaan bij bedrijven die het project uitvoeren, omdat zich tijdens de uitvoering problemen voordoen waar zij onvoldoende op hebben geanticipeerd. Hoewel de leden van de D66-fractie het aangaan van risico's voornamelijk als de eigen verantwoordelijkheid van private partijen beschouwen, zien zij ook een belang van de overheid als opdrachtgever om de risico's voor private partners draaglijk te houden. Ook omdat er vanuit de markt voldoende interesse moet blijven om tegen voor de overheid aantrekkelijke condities deel te nemen in toekomstige projecten. Wat is uw visie op deze ontwikkelingen? Krijgt hij signalen vanuit de markt dat de risico's die bij private partijen worden gelegd te groot zijn, of is er juist een toenemende interesse?

De leden van de D66-fractie lezen dat er bij alle infrastructuurprojecten kortingen of boetes zijn toegepast, vanwege de verminderde beschikbaarheid of prestaties. Dat boetes geen doel op zich zijn, lijkt deze leden evident, want het doel is optimale nakoming van het contract. Niettemin zijn deze leden wel geïnteresseerd in het aantal keren waarin er wel sprake is van tekortkomingen waarvoor contractueel een boete of korting zou kunnen worden toegepast, maar waarin dit niet gebeurt. Ook vragen zij om een toelichting waarom in voorkomende gevallen geen boete wordt toegepast.

De leden van de D66-fractie vragen of u een overzicht kan verstrekken van de uitgevoerde Publiek-Private Comparators (PPC's) in de periode 2013–2016 die negatief zijn uitgevallen. Wat zijn de belangrijkste redenen waarom PPC's negatief uitvallen?

De leden van de D66-fractie signaleren grote verschillen in de meerwaarde van DBFM(O) bij verschillende projecten. Zo is de meerwaarde bij het project Hoge Raad der Nederlanden 20–25% en bij het project KV7 15–20%. Bij de Vernieuwing Rijnstraat 8 is er daarentegen geen financiële meerwaarde. Kan de Minister toelichten wat de oorzaak is van zulke grote verschillen in de meerwaarde van DBFM(O)?

De leden van de D66-fractie vragen of voor de renovatie van het Binnenhof ook een PPC is of wordt uitgevoerd. Indien deze al is uitgevoerd, wat was hiervan het resultaat?

Naar aanleiding van het algemeen overleg van 27 juni 2013 en de daaropvolgende brief over inflatiegerelateerde vergoeding, vragen de leden van de D66-fractie of er inmiddels DBFM(O)-projecten zijn met een inflatiegerelateerde vergoeding. Ook vragen zij hoe de vraag hiernaar zich ontwikkelt bij private partijen.

II Reactie van de Minister